

BÀI 19

Kết quả cần đạt

- Cảm nhận được vẻ đẹp tươi sáng của bức tranh làng quê vùng biển trong bài **Quê hương** của Tế Hanh. Thấy được tình cảm quê hương đậm thắm và bút pháp bình dị, giàu cảm xúc của nhà thơ.
- Cảm nhận được lòng yêu cuộc sống và niềm khao khát tự do cháy bỏng của người chiến sĩ cách mạng trẻ tuổi trong cảnh tù ngục được diễn tả thiết tha, sôi nổi trong bài **Khi con tu hú** của Tố Hữu.
- Hiểu rõ câu nghi vấn không chỉ dùng để hỏi mà còn dùng để cầu khiến, khẳng định, phủ định, đe dọa, bộc lộ tình cảm, cảm xúc,...
- Biết cách làm bài văn thuyết minh một phương pháp (cách làm).

VĂN BẢN

QUÊ HƯƠNG

Chim bay dọc biển đem tin cá⁽¹⁾

Làng tôi ở vốn làm nghề chài lưới :
Nước bao vây, cách biển nửa ngày sông.

Khi trời trong, gió nhẹ, sớm mai hồng
Dân trai tráng⁽²⁾ bơi thuyền đi đánh cá.
Chiếc thuyền nhẹ hăng như con tuấn mã⁽³⁾
Phăng mái chèo, mạnh mẽ vượt trường giang.
Cánh buồm giương to như mảnh hồn làng
Rướn thân trắng bao la thâu góp gió...

Ngày hôm sau, ồn ào trên bến đò
 Khắp dân làng tấp nập đón ghe⁽⁴⁾ về.
 "Nhờ ơn trời biển lặng cá đầy ghe",
 Những con cá tươi ngon thân bạc trắng.
 Dân chài lưới làn da ngăm rám nắng,
 Cả thân hình nồng thở vị xa xăm ;
 Chiếc thuyền im bến mỏi trở về nằm
 Nghe chất muối thấm dần trong thớ vỏ.

 Nay xa cách lòng tôi luôn tưởng nhớ
 Màu nước xanh, cá bạc, chiếc buồm vôi,
 Thoáng con thuyền rẽ sóng chạy ra khơi,
 Tôi thấy nhớ cái mùi nồng mặn quá !

(Tế Hanh^(★), trong *Thi nhân Việt Nam*, Sdd)

Chú thích

(★) Tế Hanh (1921 – 2009) tên khai sinh là Trần Tế Hanh, sinh ra tại một làng chài ven biển tỉnh Quảng Ngãi. Ông có mặt trong phong trào Thơ mới ở chặng cuối (1940 – 1945) với những bài thơ mang nặng nỗi buồn và tình yêu quê hương thấm thiết. Sau năm 1945, Tế Hanh bên bỉ sáng tác nhằm phục vụ cách mạng và kháng chiến. Ông được biết đến nhiều nhất với những bài thơ thể hiện nỗi nhớ thương tha thiết quê hương miền Nam và niềm khao khát Tổ quốc được thống nhất. Ông được Nhà nước trao tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về văn học nghệ thuật (năm 1996). Tác phẩm chính : các tập thơ *Hoa niên* (1945), *Gửi miền Bắc* (1955), *Tiếng sóng* (1960), *Hai nửa yêu thương* (1963), *Khúc ca mới* (1966),...

Quê hương là nguồn cảm hứng lớn trong suốt đời thơ Tế Hanh mà bài *Quê hương* là sự mở đầu. Bài thơ này rút trong tập *Nghẹn ngào* (1939), sau được in lại trong tập *Hoa niên*, xuất bản năm 1945.

- (1) "*Câu thơ của phụ thân tôi*" (chú thích của Tế Hanh).
- (2) *Trai tráng* : trai trẻ, khoẻ mạnh.
- (3) *Tuấn mã* : ngựa đẹp, khoẻ và phi nhanh.
- (4) *Ghe* (phương ngữ) : thuyền.

ĐỌC – HIỂU VĂN BẢN

1. Phân tích cảnh dân chài bơi thuyền ra khơi (từ câu 3 đến câu 8) và cảnh đón thuyền cá về bến (8 câu tiếp theo). Hình ảnh người dân chài và cuộc sống làng chài được thể hiện trong hai cảnh này có nét gì nổi bật đáng chú ý ?

2. Phân tích các câu thơ sau :

- *Cánh buồm giương to như mảnh hồn làng*
Rướn thân trắng bao la thâu góp gió...
- *Dân chài lưới làn da ngăm rám nắng,*
Cả thân hình nông thở vệt xa xăm.

Lối nói ẩn dụ và biện pháp so sánh ở những câu này có hiệu quả nghệ thuật như thế nào ?

3. Hãy nhận xét về tình cảm của tác giả đối với cảnh vật, cuộc sống và con người của quê hương ông.

4. Bài thơ có những đặc sắc nghệ thuật gì nổi bật ? Theo em, bài thơ được viết theo phương thức miêu tả hay biểu cảm, tự sự hay trữ tình ?

Ghi nhớ

*Với những vần thơ bình dị mà gợi cảm, bài thơ **Quê hương** của Tế Hanh đã vẽ ra một bức tranh tươi sáng, sinh động về một làng quê miền biển, trong đó nổi bật lên hình ảnh khoẻ khoắn, đầy sức sống của người dân chài và sinh hoạt lao động làng chài. Bài thơ cho thấy tình cảm quê hương trong sáng, tha thiết của nhà thơ.*

LUYỆN TẬP

1. Học thuộc và tập đọc diễn cảm bài thơ.

2. Sưu tầm, chép lại một số câu thơ, đoạn thơ về tình cảm quê hương mà em yêu thích nhất.